
**CHECKLIST VAN DE IN NEDERLAND EN BELGIË AANGETROFFEN RANKPOTIGEN
(CRUSTACEA, CIRRIPIEDIA), MET GEGEVENS OVER DE VINDPLAATSEN VAN
DE GENOEMDE SOORTEN - PETER HUWAE & FRANCIS KERCKHOF**

Sinds de oprichting van de Strandwerkgemeenschap (SWG) in Nederland en de Strandwerkgroep in België hebben de vertegenwoordigers van de Rankpotigen (Crustacea, Cirripedia) de nodige aandacht gekregen in 'het Zeepaard' en 'de Strandvlo'. De uitgave van de SWG-tabellen heeft daar zeker toe bijgedragen. De eerste tabel werd gepubliceerd in de eerste jaargang van het Zeepaard (Creutzberg, 1941) en bevatte 13 soorten. In de laatste bewerking van de Rankpotigentabel (Huwae, 1985) worden 25 soorten behandeld en het is nu duidelijk dat deze tabel hoognodig aan herziening toe is. De laatste 25 jaar konden er maar liefst 19 'nieuwe' soorten aan de lijst worden toegevoegd (aangegeven met een *). Waar komen die waarnemingen vandaan?

- van (sport)duikers die het sublitoraal en scheepswrakken onderzoeken;
- van het nauwkeurig onderzoeken van grote zeedieren (walvissen, dolfijnen en zeeschildpadden), omdat deze een goed substraat vormen voor bepaalde soorten zeepokken;
- door het nakijken van de bestaande collecties van Naturalis in Leiden en het Zoölogisch Museum in Amsterdam (Stock, 1995a,b), of van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen in Brussel (Van Frausum, 1989).
- door het systematisch onderzoek doen aan de artificiële harde substraten zoals boeien die voor de Belgische kust liggen (Kerckhof & Cattrijsse, 2001) en de nieuwe windmolenparken voor de Belgische en Nederlandse kust (Kerckhof *et al.*, 2009; Bouma & Lengkeek, 2009);
- en natuurlijk van de oplettende strandjutters die een aantal zeldzame eendenmossels en zeepokken vonden en deze waarnemingen doorgaven via het 'Zeepaard' of de 'Strandvlo'.

AUTOCHTOON OF NIET?

Bij vrij veel soorten is het lastig om er het etiket autochtoon op te plakken. Het lijkt erop dat in gunstige jaren soorten die aan de rand van hun verspreidingsgebied zitten onze kunstmatige rotskusten en harde substraten zoals boeien kunnen bereiken en zich dan vestigen. Recent konden zo een paar soorten hun areaal uitbreiden. Maar als van meerjarige stabiele populaties geen sprake is,

dan worden zij niet tot de autochtone soorten gerekend. Andere soorten die hier van oorsprong niet thuishoren, maar zich hier gevestigd hebben, zoals *Elminius modestus* en *Amphibalanus amphitrite*, worden hier als ingeburgerd beschouwd. Bij de eendenmossels is het ook lastig om de grens te trekken, omdat de meeste dieren uitsluitend op aangespoelde drijvende voorwerpen gevonden zijn. Hoewel we ons bewust zijn van de subjectiviteit van het criterium, rekenen we hier soorten die met enige regelmaat aanspoelen en waarvan we vermoeden dat ze zich in de zuidelijke Noordzee voortplanten, tot de autochtone fauna en de soorten waarvan slechts enkele incidentele vondsten gedaan zijn niet. De Cirripedia die gevonden zijn op walvissen, dolfijnen en zeeschildpadden vallen ook onder de categorie incidentele waarnemingen, omdat de gastheren zelf incidenteel in de Noordzee terechtkomen. Van algemenere soorten, zoals de bruinvis of tuimelaar, zijn (nog) geen waarnemingen van zeepokken bekend.

SYSTEMATISCHE CHECKLIST

Het subfylum van de CRUSTACEA of kreeftachtigen bestaat tegenwoordig uit zeven klassen waarvan de MAXILLOPODA er een vormt. De Maxillopoda worden op hun beurt onderverdeeld in drie infraklassen waarvan de Cirripedia er één zijn. Wat de naamgeving van de verschillende taxa betreft, blijkt de wetenschappelijke wereld het niet altijd eens te zijn. Bij deze checklist is uitgegaan van het World Register of Marine Species (<http://www.marinespecies.org/>), waar nodig aangevuld of aangepast vanuit literatuurgegevens.

INFRAKLASSE CIRRIPEDIA BURMEISTER, 1834

SUPERORDE ACROTHORACICA GRUVEL, 1905

Familie TRYPETESIDAE Stebbing, 1910

***Trypetesa* Norman, 1903**

***Trypetesa lampas* (Hancock, 1849), boorpok**

Autochtoon. Deze soort is voor het eerst door Lucas (1958) van Nederland gemeld als *Alcippe lampas*. Wanneer we op de meldingen afgaan, zou de soort bijzonder zeldzaam zijn, maar de verborgen leefwijze en de relatieve onbekendheid zijn ongetwijfeld de oorzaak van het lage aantal meldingen. Wanneer er op gelet wordt door slakkenhuizen uit dieper water te inspecteren, dan blijkt de soort niet zo zeldzaam te zijn, vooral wanneer ze door heremietkreeften bewoond zijn (Holsteijn, 1999). De soort is ook vermeld van de Belgische kust (Rappé & Eneman, 1985).

SUPERORDER RHIZOCEPHALA MÜLLER, 1862**Familie PELTOGASTRIDAE Lilljeborg, 1860*****Parthenopea* Kossman, 1874******Parthenopea subterranea* Kossmann, 1874, callianassazakje**

Autochtoon. Deze soort is eenmaal vermeld van een vangst voor de Nederlandse kust als parasiet van het in gangen levende kreeftje *Callianassa subterranea* (Huwae, 2001).

Peltogaster* Rathke, 1842**Peltogaster paguri* Rathke, 1842, heremietzakje**

Autochtoon. Deze soort spoelt zelden aan, maar is wat verder uit de kust vrij algemeen. Bij een onderzoek van 820 heremietkreeften *Eupagurus berhardus* uit de zuidelijke Noordzee bleek 2,4% geïnfecteerd (Adema & Huwae, 1982). Desender (1981) geeft een infectiepercentage van 7,8% gevonden bij 128 heremietkreeften die voor de Belgische kust waren gevangen.

Familie SACCULINIDAE Lilljeborg, 1860***Sacculina* Thompson, 1836*****Sacculina carcini* Thompson, 1836, krabbenzakje**

Autochtoon. Het krabbenzakje is een algemene verschijning langs de Nederlandse en Belgische kusten. Het is onder andere aangetroffen op de strandkrab *Carcinus maenas*, de gewone zwemkrab *Liocarcinus holsatus* en de breedpootkrab *Portumnus latipes*. Meestal wordt de gastheer door één parasiet belaagd, maar infecties met 2 of 3 krabbenzakjes komen ook voor.

Familie CLISTOSACCIDAE Boschma, 1928***Sylon* Krøyer, 1855******Sylon hippolytes* M. Sars, 1870**

Autochtoon. In de collectie van Naturalis bevindt zich een exemplaar van de garnaal *Spirontocaris lilljeborgi* (Danielssen, 1859) afkomstig uit de maag van een sterrog *Raja radiata*, die gevangen was ter hoogte van de NW-punt van het Nederlands deel van het continentaal plat. Op de garnaal zat een exemplaar van *Sylon hippolytes*. De soort is een parasiet van verschillende soorten garnalen en komt wereldwijd voor in de zeeën rond de Noordpool. Deze melding is de eerste voor de zuidelijke Noordzee.

SUPERORDER THORACICA DARWIN, 1854

Orde PEDUNCULATA Lamarck, 1818

Familie SCALPELLIDAE Pilsbry, 1907

Scalpellum Leach, 1818

****Scalpellum scalpellum* (L., 1767)**

Deze soort (fig. 1) is bekend van de Europese kusten van Noorwegen tot aan de Middellandse Zee en was hier dus te verwachten. Van Frausum (1989) noemt de soort autochtoon voor België op grond van collectiegegevens, maar geeft geen verdere details. Vermoedelijk gaat het om exemplaren die door vissers werden binnengebracht. Vrij recent werd een melding uit Koksijde, België en een van Terschelling doorgegeven aan de CS-man (De Ruijter, 2005; 2008). In beide gevallen zat de soort vastgehecht aan drijvend materiaal.

Figuur 1: *Scalpellum scalpellum*.

Familie LEPADIDAE Darwin, 1852

Conchoderma v. Olfers, 1817

***Conchoderma virgatum* (Spengler, 1790), gestreepte eendenmossel**

Deze soort is enkele malen aangetroffen op sloopshuiden en is verder bekend van het strand van Schoorl, waar in 1941 een exemplaar gevonden is op een parasitaire copepode *Penella* die vastgehecht zat aan een maanvis *Mola mola*. Huwae (1986) beschrijft deze vondst en geeft een afbeelding die destijds gemaakt is van het nog levende dier.

***Conchoderma auritum* (L., 1758), geoorde eendenmossel**

In Nederland enkele malen aangetroffen op verschillende substraten zoals sloopshuiden, een aangespoelde boei die voor de Nederlandse kust had gelegen en op een aangespoelde bultrug *Megaptera novaeangliae* (Holthuis & Fransen, 2004). *C. auritum* is van de Belgische kust bekend van een tand van een spitsnuitdolfijn *Mesoplodon bidens* (Lefeverre, 1969).

Dosima* Gray, 1825**Dosima fascicularis*, Ellis & Solander, 1786, geplooid eendenmossel**

Zeldzaam, slechts onder bepaalde weersomstandigheden (in Nederland stroming vanuit het noorden) aangespoeld gevonden, maar dan wel vaak in grotere aantallen (Doeksen, 2007). In België is op 28 juli 1981 een exemplaar aangetroffen op het strand van De Panne (Rappé & Kerckhof, 1983). Het was waarschijnlijk meegekomen in een bel Atlantisch water die via het Kanaal de zuidelijke Noordzee instroomde.

Lepas* Linnaeus, 1758**Lepas anatifera* L., 1767, gewone eendenmossel**

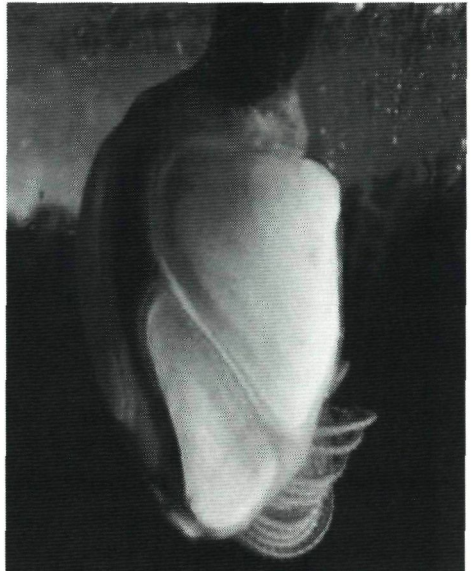
Autochtoon. Van de in zuidelijke Noordzee aangetroffen eendenmossels is dit de meest algemene. Ze komt voor op allerlei drijvende voorwerpen, soms met duizenden bij elkaar. In sommige jaren wordt ze massaal gevonden, terwijl er ook jaren zonder meldingen zijn.

***Lepas anserifera* L., 1767, gekielde eendenmossel**

Deze soort is vrij zeldzaam en is meestal samen met *L. anatifera* aangetroffen.

***Lepas hilli* Leach, 1818, vlezige eendenmossel (fig. 2)**

In de collectie van Naturalis bevindt zich een pot met een aantal exemplaren met als vindplaats "Noordzee" zonder verdere gegevens. Uit het type-etiket is af te leiden dat het om een vondst van voor 1900 gaat. Deze zuidelijke soort is soms te vinden tussen gewone eendenmossels. Volgens Rappé & Kerckhof (1983) is ze er op het eerste gezicht van te onderscheiden door een combinatie van bepaalde uitwendige kenmerken. Het voornaamste en zekerheid gevende kenmerk is het aantal filamenten: de vlezige heeft er altijd drie, de gewone twee. Rappé & Kerckhof (1983) meldden de soort van de Belgische kust en

Figuur 2: *Lepas hilli*, vlezige eendenmossel.

ook van de kust van Noord-Frankrijk is ze bekend (Rappé, 1982), maar aan de Nederlandse kust is zij nog (steeds) niet met zekerheid aangetroffen.

***Lepas pectinata* Spengler, 1793, ruwe eendenmossel**

Ook deze kleinere soort wordt regelmatig gemeld, maar duidelijk minder vaak dan de gewone eendenmossel, vrij zeldzaam.

Orde SESSILIA Lamarck, 1818

Familie ARCHAEOBALANANIDAE Newman & Ross, 1976

***Acasta* Leach, 1817**

****Acasta spongites* (Poli, 1795), sponspok**

Autochtoon. Deze soort nestelt zich in de spons *Dysidea fragilis*. Zintzen & Kerckhof (2009) meldden recent voor het eerst de vondst van drie levende exemplaren van een scheepswrak voor de Belgische kust.

***Elminius* Leach, 1825**

***Elminius modestus* Darwin, 1854, Nieuw-Zeelandse zeepok**

Ingeburgerd. Deze soort wordt ook wel sterretje of sterrepok genoemd en is voor het eerst aangespoeld gevonden op het Nederlandse strand in 1946. Daarna heeft de soort zich snel verspreid langs de kusten van Nederland en België. Ze is zeer algemeen op strandhoofden, havenhoofden, dijken en spoelt ook zeer regelmatig aan. Ook verder uit de kust kan ze aangetroffen worden.

***Chirona* Gray, 1835**

***Chirona hameri* (Ascanius, 1767)**

Noordelijke soort uit dieper water die af en toe aan het Nederlandse strand gevonden is. De meeste waarnemingen komen van de Waddeneilanden. De soort is niet bekend van de Belgische stranden. Ze komt voor op aangespoelde drijvende voorwerpen en het is goed mogelijk dat een deel van het materiaal via vissersschepen dichter bij de kust terecht is gekomen. Zeldzaam.

***Semibalanus* Pilsbry, 1916**

***Semibalanus balanoides* (L., 1758), gewone zeepok**

Autochtoon. Een zeer algemene soort langs de kust op kunstmatige zeeweringen, zoals dijken, palen, strandhoofden, enz. en ook regelmatig te vinden op aangespoelde voorwerpen.

Solidobalanus* Hoek, 1913***Solidobalanus fallax* (Broch, 1927), Afrikaanse zeepok**

Voor het eerst aan de Belgische kust herkend in 1997. Later bleek dat de soort al in 1984 op Terschelling is aangespoeld en eind jaren 80 van de vorige eeuw ook al in België was gevonden, maar toen niet herkend (Kerckhof, 1997a, b). Na de eerste melding van de Nederlandse kust door Faasse (1997) is de soort nog enkele malen gemeld. Zeldzaam en alleen op drijvende voorwerpen.

Familie BALANIDAE Leach, 1817***Amphibalanus* Pitombo, 2004*****Amphibalanus amphitrite* (Darwin, 1854), paarsgestreepte zeepok**

Ingeburgerd. Deze kosmopolitische soort gedijt goed bij wat hogere watertemperaturen. Ze was voor 1961 enkele malen op aangespoeld materiaal gevonden. Na 1961 werd ze op verschillende locaties in Zeeland en in enkele Belgische havens aangetroffen (Kerckhof, 1996). Ook bekend van boeien voor de Belgische kust (Kerckhof & Cattrijsse, 2001). Het is niet zeker of de soort nu nog in Nederland voorkomt.

***Amphibalanus eburneus* (Gould, 1841), ivoorpok**

Naast een aantal oudere meldingen uit de voormalige Zuiderzee en uit de Zeeuwse wateren (Stock, 1995a) is de soort slechts eenmaal gemeld van het strand van Terschelling (Huwae, 1985).

***Amphibalanus improvisus* (Darwin, 1854), brakwaterpok**

Autochtoon. De Nederlandse naam is wat verwarrend, omdat de soort ook in zeewater algemeen voorkomt. Het dier heeft wel een grote tolerantie voor brak en zelfs bijna zoetwater. Algemeen.

****Amphibalanus reticulatus* (Utinomi, 1967)**

Deze soort werd voor het eerst aangetroffen op boeien voor de Belgische kust (Kerckhof & Cattrijsse, 2001). Nadien zijn zo nu en dan exemplaren gevonden bij onderzoek van Nederlandse en Belgische boeien (Kerckhof, ongepubliceerd).

****Amphibalanus variegatus* (Darwin, 1854)**

Kerckhof & Cattrijsse (2001) vonden in 1997 en 1999 in totaal vijf exemplaren van deze soort op boeien.

Balanus Costa, 1778***Balanus balanus* (L., 1758)**

Autochtoon. Deze soort was tot 1990 slechts bekend van enkele meldingen op schelpen van de wulk *Buccinum undatum*, de noordhoren *Neptunea antiqua* of ander aangespoeld materiaal. De meeste waarnemingen zijn afkomstig van de Waddeneilanden. Vanaf 1990 is de soort autochtoon gemeld van enkele plekken in de Westerschelde (Faasse, 1990; 1992). Vrij zeldzaam. Van België is de soort niet met zekerheid bekend (Kerckhof, 2002).

***Balanus crenatus* Bruguière, 1789, gekartelde zeepok**

Autochtoon. Algemeen in lagere deel van het litoraal en iets dieper water. Vaak te vinden op aangespoelde krabbenschilden, schelpen en drijvend materiaal.

***Balanus perforatus* Bruguière, 1789, vulkaantje**

Autochtoon. Regelmatig te vinden op aangespoeld drijvend materiaal en ook bekend van boeien voor de kust van België en Nederland en op de funderingen van de windmolens (Kerckhof *et al.*, 2009). Vrij algemeen.

****Balanus spongicola* Brown, 1827**

Tot nu toe slechts eenmaal van het Nederlandse strand gemeld op een aangespoelde plastic koker (De Ruijter, 2010).

****Balanus trigonus* Darwin, 1854, gaatjespok**

Slechts enkele malen aan het strand gevonden op aangespoelde drijvende voorwerpen, de eerste melding van een vondst van de Nederlandse kust dateert van 1990 (Adema, 1990). Kerckhof & Cattrijsse (2001) troffen één exemplaar aan op een boei die afkomstig was van een plek voor de Belgische kust. Occasioneel op boeien voor de Nederlandse en Belgische kust (Kerckhof, ongepubliceerd).

Megabalanus* Hoek, 1913***Megabalanus coccopoma* (Darwin, 1854), grote roze zeepok (fig. 3)**

Ingeburgerd. De laatste jaren enkele keren gevonden op aangespoelde drijvende voorwerpen. De soort was bekend van Belgische wateren vanwege de vondst van enkele exemplaren op boeien die voor de Belgische kust lagen (Kerckhof & Cattrijsse, 2001). *Megabalanus coccopoma* is in het verleden niet goed herkend geweest en verward met *Balanus perforatus* en *Megabalanus*

Figuur 3: *Megabalanus coccopoma*, grote roze zeepok.

tintinnabulum. Zo toonden Kerckhof & Cattrijsse (2001) aan dat de melding van Buizer (1978) van *B. perforatus* van een boei voor de Nederlandse kust feitelijk de eerste vondst betreft van *M. coccopoma* in de Noordzee. Onlangs werd de soort autochtoon aangetroffen in de Westerschelde (Van Nieulande *et al.*, 2006) en in 2009 in de Oosterschelde (Lengkeek & Kerckhof, 2009). Komt tegenwoordig regelmatig voor op boeien voor de Belgische en Nederlandse kust en ook op de funderingen van windmolenparken in de Noordzee (Kerckhof *et al.*, 2009; Bouma & Lengkeek, 2009).

***Megabalanus tintinnabulum* (L., 1758), zeetulp**

Ingeburgerd. Van deze soort, die voor het eerst gemeld is in 1764, zijn sinds die tijd tientallen vondsten bekend, meestal afkomstig van scheepshuiden of op aangespoeld materiaal (Holthuis & Heerebout, 1972). Ook bekend van boeien voor de Belgische kust (Kerckhof & Cattrijsse, 2001). Vrij zeldzaam. De melding van het voorkomen op Nederlandse boeien (Buizer, 1980) betrof in werkelijkheid *M. coccopoma* (Kerckhof & Cattrijsse, 2001). Op het strand, vooral in Zeeland, kunnen naast recente exemplaren afkomstig van scheepshuiden ook fossiele exemplaren gevonden worden.

****Megabalanus occator* (Darwin, 1854)**

Een soort die zijn leefgebied heeft in Azië. Ze is in 1957 eenmaal verzameld van een schip dat net een reis achter de rug had vanuit Singapore, via Kaap de Goede Hoop naar Delfzijl, waar het schip in een dok was gezet. Het exemplaar bevindt zich in de collectie van Naturalis te Leiden.

****Megabalanus zebra* (Darwin, 1854)**

Van deze soort is eenmaal een exemplaar in Nederland gevonden, vastgehecht aan een aangespoeld exemplaar van *Megabalanus tintinnabulum* (De Ruijter,

2008). In België is van deze soort een exemplaar met vleesresten aangetroffen op een boei (Kerckhof, ongepubliceerd). Het is een soort uit warmere wateren o.a. bekend van de West-Afrikaanse kust, Singapore, Taiwan en de Filipijnen.

Familie CHELONIBIIDAE Pilsbry, 1916

Chelonibia Leach, 1817

***Chelonibia caretta* (Spengler, 1790)**

De enig bekende melding betreft dieren die op een in 1894 bij Ouddorp aangespoelde onechte karetschildpad *Caretta caretta* zaten (Holthuis, 1952).

Familie CHTHAMALIDAE Darwin, 1854

Chthamalus Ranzani, 1817

****Chthamalus montagui* Southward, 1976**

Stock (1995b) noemt één vondst uit 1948(!) van de Westbout op Schouwen uit het hoogste deel van het litoraal.

****Chthamalus stellatus* (Poli, 1795)**

Deze soort met een voorkeur voor geëxponeerde kusten en helder water is in 1995 voor het eerst in Nederland gevonden op een spuisluis van de Ooster-scheldekering. Het betrof twee jonge exemplaren (Stock, 1995b).

Euraphia Conrad, 1837

****Euraphia depressa* (Poli, 1795)**

Deze soort werd recent in België tweemaal aangetroffen, eenmaal zaten verschillende exemplaren op een aangespoelde krat. In mei 2010 werden verschillende exemplaren verzameld van de romp van de Godetia, een Belgisch marineschip dat enkele weken in Zuid-Europese en Noord-Afrikaanse wateren had verbleven (Kerckhof, ongepubliceerd). Dit is een zuidelijke soort die zijn vermoedelijke noordgrens kent in het begin van het Kanaal.

Familie CORONULIDAE Leach, 1817

Cetopirus Ranzani, 1817

***Cetopirus complanatus* (Mörch, 1853)**

Deze soort is alleen bekend van walvissen en is in totaal driemaal in Nederland gevonden, hoogstwaarschijnlijk via aangevoerde of aangespoelde walvissen. Holthuis *et al.* (1997) noemen exemplaren uit Katwijk (1844), Scheveningen (1900) en een vondst die bij opgravingen in Tiel is gedaan en waarschijnlijk dateert uit de 10e eeuw.

Coronula Lamarck, 1802***Coronula diadema (L., 1767)**

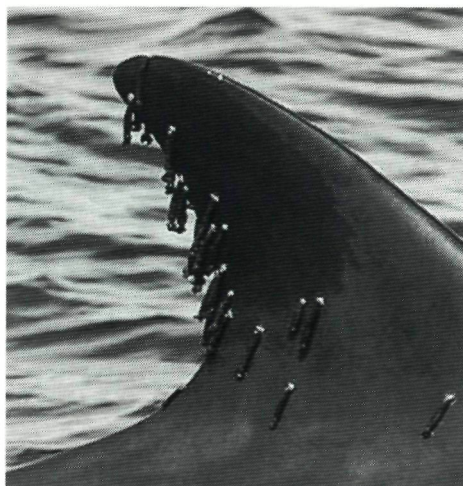
Komt alleen voor op bultruggen *Megaptera novaeangliae* (Borowski, 1781). De vroegste waarneming van *Coronula diadema* voor de zuidelijke Noordzee dateert van 1751 toen nabij Blankenberge een bultrug strandde (Haelters *et al.*, 2010). Dan zijn er een lange tijd geen waarnemingen meer omdat er ook geen bultruggen meer strandden. Holthuis & Fransen (2004) beschrijven de vondst van twee jonge bultruggen die in 2003 aanspoelden bij de Maasvlakte en bij Katwijk. Beide dieren waren met vele tientallen exemplaren van deze soort bedekt. Langeveld (2010) meldt een vondst van een fragment gevonden aan het strand van Noordwijk. Ook op de op 5 maart 2006 te Nieuwpoort aangespoelde bultrug zaten talrijke exemplaren (Haelters *et al.*, 2006).

***Coronula reginae Darwin, 1854**

Het hierboven genoemde dier dat aanspoelde bij de Maasvlakte had naast de 90 exemplaren van *C. diadema* bovendien nog 20 exemplaren van *C. reginae*. Het betrof ook hier de eerste melding voor de Noordzee. Een aantal exemplaren zat ook op de op 5 maart 2006 te Nieuwpoort aangespoelde bultrug.

Xenobalanus Steenstrup, 1852***Xenobalanus globicipitis Steenstrup, 1852**

In de collectie van Naturalis bevinden zich drie exemplaren van deze soort die aangetroffen zijn op de staart van een gestreepte dolfijn *Stenellacoeruleo alba*, die in 1996 aangespoeld was op Schiermonnikoog (Smeenk, 2002). Rappé (1988) beschrijft de vondst van een dolfijn *Delphinus delphis* in de haven van Zeebrugge met een in de huid gegroeide zeepok. Hoewel hij het materiaal niet heeft gezien en het niet bewaard is gebleven, is het vrij aannemelijk dat het hier een exemplaar van *X. globicipitis* betrof.

Figuur 4: *Xenobalanus globicipitis*.

Familie PLATYLEPADIDAE Newman & Ross, 1976***Platylepas* Gray, 1825*****Platylepas hexastylus* (Fabricius, 1798)**

Deze soort is eenmaal gevonden op een aangespoelde onechte karetschildpad *Caretta caretta* bij Ouddorp in 1894 (Holthuis, 1952). In de collectie van Naturalis bevindt zich een exemplaar dat op een zeeschildpad zat, die 90 mijl ten noordwesten van Stellendam werd gevangen.

Stomatolepas* Pilsbry, 1910**Stomatolepas elegans* (Costa, 1838)**

Deze soort is enkele malen aangetroffen in de zachte huidgedeelten van aangespoelde lederschildpadden *Dermochelys coriacea* (Linnaeus, 1758). Holthuis (1969) meldde de soort voor het eerst van Nederland en Haelters & Kerckhof (1999) deden dat voor België.

Familie PYRGOMATIDAE Gray, 1825***Megatrema* Leach, 1825******Megatrema anglicum* (Sowerby, 1823)**

Bekend van één vondst van Schiermonnikoog (De Ruijter, 2005) van een exemplaar dat vastgehecht zat op de vaste gastheer van deze pok, het solitaire 'eierdopkoraal' *Caryophyllia smithii*.

Familie VERRUCIDAE Pilsbry, 1916***Verruca* Schumacher, 1817*****Verruca stroemia* (O.F. Müller, 1776), Ritspok**

Autochtoon. Deze soort is gevonden op een aantal kunstmatige zeeeringen en strandhoofden en wordt ook regelmatig aangespoeld gevonden op drijvende voorwerpen. Niet zeldzaam.

DE TOEKOMST

De infraklasse van de Cirripedia omvat naar schatting 1400 beschreven soorten. In principe kunnen talloze soorten zeepokken en enkele eendenmosselloorten via schepen hun oorspronkelijk woongebied verlaten en op onze kusten terechtkomen. Het blijft dus altijd opletten bij afwijkende dieren. Af en toe komen zeeschildpadden of grote zeezoogdieren op onze kusten terecht en op deze dieren zijn soorten te vinden die nog niet aan onze kusten zijn aangetroffen.

Een andere groep met mogelijk nieuwe soorten vormen de Rhizocephala. Er zijn soorten bekend van krabben van de geslachten *Macropodia*, *Inachus*, *Cancer*, *Ebalia* en *Hyas*, maar ook van heremietkreeften en *Galathea*-soorten zijn krabbenzakjes bekend. Volgens Boschma *et al.* (1961) was een deel van deze soorten te verwachten, maar intussen is 50 jaar verstreken en zijn ze nog nooit gemeld ...

SAMENVATTING

In deze checklist worden 44 soorten Rankpotigen (Crustacea, Cirripedia) genoemd die bekend zijn van de Nederlandse en Belgische zeegebieden, aangevuld met gegevens over het voorkomen van elke soort. De meeste soorten zijn niet autochtoon, maar zijn gevonden op drijvende voorwerpen, sloopshuiden, zeezoogdieren en zeeschildpadden.

SUMMARY

In this checklist 44 species of Cirripeds (Crustacea, Cirripedia) are mentioned that have been found in the Netherlands and Belgium and details are given about their occurrence. Most species are non-indigenous and were found on floating objects, ships hulls, marine mammals and sea turtles.

LITERATUUR:

- ADEMA, J.P.H.M., 1990. Een nieuwe zeepok in Nederland. *Het Zeepaard* 50(1): 13-15.
- ADEMA, J.P.H.M. & P.H.M. HUWAE, 1982. New and supplementary records of marine Isopoda for the Netherlands and the southern North Sea since 1956, with a note on *Peltogasterpaguri* (Crustacea, Cirripedia). *Zoologische Bijdragen* 28: 33-57.
- BOSCHMA, H.F., L.B. DE GRAAF, L.B. HOLTHUIS & J.A.W. LUCAS, 1961. Rankpotigen (Cirripedia). *Tabellenserie SWG* 19: 1-28.
- BOUMA, S. & W. LENGKEEK, 2009. Development of underwater flora- and fauna communities on hard substrates of the offshore wind farm Egmond aan Zee (OWEZ). *Report Bureau Waardenburg nr 08-220*. Bureau Waardenburg, Culemborg, 46 pp.
- BUIZER, D.A.G., 1978. First autochthonous records of *Balanus perforatus* Bruguière (Cirripedia, Balanomorphia) and *Conchoderma auritum* (L.) (Cirripedia, Lepadomorphia) in the coastal waters of the Netherlands. *Zoologische Bijdragen* 23: 34-37.
- BUIZER, D.A.G., 1980. *Balanus tintinnabulum* (L., 1758) autochthonous in the Netherlands with notes on size and growth of other operculate barnacles (Cirripedia, Balanomorphia). *Bulletin Zoologisch Museum Amsterdam* 7(15): 149-154.
- CREUTZBERG, P., 1941. Determineertabel voor de Nederlandse Zeepokken en Eendenmossels. *Het Zeepaard* 1(6): 7-10.

- DESENDER, K., 1981. Heremietkreeften en hun parasieten. *De Strandvlo* 1(3): 60-64.
- DOEKSEN, G., 2007. Fascinerende eendenmossels *Dosima fascicularis* aangespoeld aan zelfgemaakte vlotjes. *Het Zeepaard* 67(6): 178-183.
- FAASSE, M.A., 1990. De zeepok *Balanus balanus* (L., 1758) autochtoon aangetroffen. *Het Zeepaard* 50(5): 129-130.
- FAASSE, M.A., 1992. Vondsten uit de infralitorale franje bij 'de schone waardin', i.h.b. *Balanus balanus* en *Elysia viridis*. *Het Zeepaard* 52(2): 38-41.
- FAASSE, M.A., 1997. *Solidobalanus fallax* Broch, 1927 aangespoeld in Nederland. *Het Zeepaard* 57(6): 144-146.
- FRAUSUM, A. VAN, 1989. Annotated check-list of the Thoracica of Belgium (Crustacea, Cirripedia). In: K. Wouters & L. Baert (eds.); *Invertebraten van België. Verhandelingen van het symposium, Brussel, 25-26 nov. 1988*: 159-163.
- HAELTERS, J., T. JAUNIAUX & F. KERCKHOF, 2006. Bultrug op Belgisch strand. *Zoogdier* 17(2): 3-5.
- HAELTERS, J. & F. KERCKHOF, 1999. Een waarneming van de lederschildpad *Dermochelys coriacea* (Linnaeus, 1758), en de eerste waarneming van *Stomatolepas dermochelys* Monroe and Limpus, 1979 aan de Belgische kust. *De Strandvlo* 19(1): 30-39.
- HAELTERS, J., F. KERCKHOF, & K. CAMPHUYSEN, 2010. A note on the first historic record of a humpbackwhale (*Megaptera novaeangliae*) from the Low Countries (southern bight of the North Sea). *Lutra*, ingediend.
- HOLSTEIJN, H., 1999. Vondsten van *Trypetesa lampas* Hancock in Nederland. *Het Zeepaard* 59(3): 88-99.
- HOLTHUIS, L.B., 1952. Enige interessante, met drijvende voorwerpen op de Nederlandse kust aangespoelde zeepissebedden en zeepokken. *De Levende Natuur* 55: 72-77.
- HOLTHUIS, L.B., 1969. Enkele interessante Nederlandse Crustacea. *Zoologische Bijdragen* 11: 34-48.
- HOLTHUIS, L.B. & C.H.J.M. FRANSEN, 2004. Interesting records of whale epizoic crustaceans from the Dutch North Sea coast (Cirripedia, Amphipoda). *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 21: 11-16.
- HOLTHUIS, L.B., C. SMEENK & F.J. LAARMAN, 1998. The find of a whale barnacle, *Cetopirus complanatus* (Mörch, 1853), in the 10th century deposits in the Netherlands. *Zoologische Verhandelingen* 323: 349-363.
- HUWAE, P.H.M., 1985. De Rankpotigen (Crustacea, Cirripedia) van de Nederlandse kust. *Tabellenserie SWG* 28: 1-44.

- HUWAE, P.H.M., 1986. Over de eerste vondsten van twee *Penella*-soorten (Crustacea: Copepoda) en van *Conchoderma virgatum* (Spengler) (Crustacea: Cirripedia) in Nederland. *Zoologische Bijdragen* 35: 1-9.
- HUWAE, P.H.M., 2001. Eerste vondsten van drie parasitaire pissebedden (Isopoda: Epicaridea) en een krabbenzakje (Cirripedia: Rhizocephala) voor het Nederlandse deel van de Noordzee. *Het Zeepaard* 61(6): 191-203.
- KERCKHOF, F., 1996. *Balanus amphitrite* (Darwin, 1854): een nieuwe zeepok voor onze fauna? *De Strandvlo* 16(3): 100-109.
- KERCKHOF, F., 1997a. Waarnemingen van de Afrikaanse zeepok *Solidobalanus falax* langs de Franse Atlantische kust en op drijvende voorwerpen aangespoeld op het Belgische strand. *De Strandvlo* 17(2): 34-44.
- KERCKHOF, F., 1997b. *Solidobalanus fallax*: opmerkingen en aanvullingen. *De Strandvlo* 17(3): 62-64.
- KERCKHOF, F., 2002. Barnacles (Cirripedia, Balanomorpha) in Belgian waters, an overview of the species and recent evolutions, with emphasis on exotic species. In: Peeters, M. *et al.* (eds.); Belgian Fauna and Alien Species: Proceedings of the Symposium Status and Trends of the Belgian Fauna with a particular emphasis on alien species. *Bulletin van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. Biologie* 72 (Suppl.): 93-104.
- KERCKHOF, F. & A. CATTRIJSSSE, 2001. Exotic Cirripedia (Balanomorpha) from Buoys off the Belgian Coast. *Senckenbergiana maritima* 31(2): 245-254.
- KERCKHOF, F., A. NORRO T. & JACQUES, 2009. Early colonisation of a concrete offshore windmill foundation by marine biofouling on the Thornton Bank (southern North Sea). In: S. Degraer & R. Brabant (eds.); *Offshore wind farms in the Belgian part of the North Sea: State of the art after two years of environmental monitoring* (pp. 39-51). Brussels: Royal Belgian Institute of Natural Sciences, Management Unit of the North Sea Mathematical Models, Marine Ecosystem Management Unit.
- LANGEVELD, B., 2010. Een fragment van de zeepok *Coronula diadema* van het strand bij Noordwijk. *Het Zeepaard* 70(3): 76.
- LEFEVERE, S., 1969. De rankpotigen of Cirripedia van onze Zuidelijke Noordzee. *Jeugd en Wetenschap in het Katholiek Onderwijs* 21: 8-28.
- LENGKEEK, W. & F. KERCKHOF, 2009. *Eerst melding van exotische zeepok in Nederland*. Bericht uitgegeven door Bureau Waardenburg, 16 januari 2009 (<http://www.natuurbericht.nl/>).
- LUCAS, J.A.W., 1958. *Alcippe lampas* Hancock, fauna nov. spec. *Het Zeepaard* 18(3): 35-38.

- NIEULANDE, F. VAN, H. RAAD & M.A. FAASSE, 2006. De exotische zeepok *Megabalanus coccopoma* (Darwin, 1854) autochtoon voorkomend bij Borssele. *Het Zeepaard* 66(6): 174-176.
- RAPPÉ, G., 1982. Vergeten eendemosselvondsten van de Boulonnais. *De Strandvlo* 2(1): 26-32
- RAPPÉ, G., 1988. Een vondst van *Xenobalanus globicipitis* Steenstrup, 1852 (Crustacea, Cirripedia) in de Noordzee? *De Strandvlo* 8(2): 100-101.
- RAPPÉ, G. & E. ENEMAN, 1985. *Trypetesa lampas*, een nieuwe rankpotige voor onze kust. *De Strandvlo* 5(2): 44-46
- RAPPÉ, G. & F. KERCKHOF, 1983. Drie recente eendemosselinvasies. *De Strandvlo* 3(1): 25-32.
- RUIJTER, R. DE, 2005. CS-verslag. *Het Zeepaard* 65(3): 74-79.
- RUIJTER, R. DE, 2008. CS-verslag. *Het Zeepaard* 68(3): 66-73.
- RUIJTER, R. DE, 2010. CS-verslag. *Het Zeepaard* 70(3): 71-72.
- SMEENK, C., 2003. Strandingen van Cetacea op de Nederlandse kust in 1993-1997. *Lutra* 46(1): 45-64.
- STOCK, J.H., 1995a. Vindplaatsen van de Ivoorpok, *Balanus eburneus*, in Nederland. *Het Zeepaard* 95(1): 19-22.
- STOCK, J.H., 1995b. De eerste vondsten van het zeepokkengeslacht *Chthamalus* in Nederland. *Het Zeepaard* 55(5): 119-123.
- ZINTZEN, V. & F. KERCKHOF, 2009. The sponge-inhabiting barnacle *Acasta spongites* (Poli, 1795) (Crustacea, Cirripedia), a first record for the southern North Sea: how artificial habitats may increase the range of a species. *Belgian Journal of Zoology* 139(2): 166-168.

OPROEP

Natuurlijk is getracht deze soortenlijst volledig te maken, maar mocht u aanvullende gegevens of andere opmerkingen hebben, dan zouden de auteurs die graag ontvangen om deze in een nieuwe Cirripediatabel te kunnen verwerken.

E-mail adressen van de schrijvers:

Peter Huwae
P.huwae@chello.nl

Francis Kerckhof
francis.kerckhof@mumm.ac.be

Dit (enigszins gewijzigde) artikel verscheen eerder in *De strandvlo* 30(3): 75-91.